Baka banga banovalo lokwo yiswa yini?

Umha. Nento le. Babesazi ukuba baya koyisa. Ndabona kuziswa imikombe yama-Russia, eyayitinjiwe. Kuya kulwe amasodati odwa, abantu abateni bona.

Umpa. Wake wambona Ukumkanikazi?

Umha. Sasiwa kwindlu yake. Indlu enkulu kunene engati kade iko; ijikelezwe ngendonga ezinkulu, ilindwe ngamasodati. Sisiwe kwindlu enkulu, abona kuyo Ukumkanikazi abantu bamanye amazwe. Site sakubona bendulnka abantu abebeze kusibona, saqonda ukuba Ukumkanikazi uyeza. Sasiba ababantu ngabantu abakulu, kodwa bazi bona ukuba aba nakùhlala Ukumkanikazi eko. Kumke kwetu kwasala aba besisiwe ngabo; soyika ukuhlala apo abantu abakulu kunati bebengenako. Wati akusondela Ukumkanikazi, sawisa ngokubulisa, sati Mhlekazi. Kuxelwaxelwe ngati ke kuye. Ndabuzwa ngelilizwe, ngo Tshaka, no Mpande, no Zulu, no Faku. Ndabuzwa nange nkosi zama Zulu ezafa kwakudala, endazikumbula ndakufika apa ngokusuka ndive ubawo eteta ngazo. Site xa sikufupi kukumkanikazi, sanga silunguza eweni; ute kodwa akuteta kwegabu kuba sibone ukuba ebengazi kusenza nto.

Intonina? Siboniswe inqwelana yake epanja panjwe nge golide, nengubo zamadoda ahlala nga pambili nangasemva kwane zamahashe ayi 'rolayo zikwanjalo."

Ivakele enye indoda kuba pulapuli isiti, "Kwowu! ingayinzuzo ukubamba emva kwalonqwelo: kuba kudla ngokutiwa ncola atyebe umntu apo bekuhamba izityebi."

Umham. "Ubuye wati umfana siye sabonìswa izitali zamahashe. Amahashe abagcini benkosazana ayemfusa onke, emahle kunene. Side semka singabonanga apo Ukumkanikazi ahlala kona; lendlu inkulu ngangokuba umntu akana kuze ayazi ngapandle kokuxelelwa.

Umpak. Ngumntu onjani Ukumkanikazi lo?

Umhambi. Akamde kodwa unobom. Ukwafana namanye amakosazana akona xa asendlwini yake; makake apume uzuqale ukuqonda ukuba okwenene yinkosikazi yelozwe. Ukwela kwinqwelo ebengezelayo, ipahlwe ngamanene ekwele kumacala onke, namasodati amlindayo eneminqwazi yentsimbi, eseina hasheni awo amfusa. Kuxinene kusweleke indawo, makayi fumane yena indlela. Aze ati xa adlulayo, batule bonke abantu iminqwazi yabo, kuba ngabake bonke. Nabanike ongowasemzini angahle abone ukuba ngu-Kumkanikazi we lozwe.

Umpakati. Wake wanipa nto nje Ukumkanikazi lowo?

Umhambi. Hayi. Kodwa kwakutiwe maze sibuye siye ngapambi kokuze simke. Asazange sibuye siye.

Umpakati. Ubute kanene kenawela olunye ulwandle nabona ezinye izizwe ezimhlope?

Umhambi. Ewe, siluwelile sabona ama-French, nama-Belgian, nama-German nama-Prussia. Sayi bona yonke imizi yabo emikulu.

Umpakati. Ikwafana ne-London yini?

Umhambi. Inqu yezindlu ziyafana, kodwa ngobukulu imizi yonke iku shwa yi-London. Sibe noku canda canda kuzo, singena sipuma, ngapa nangapaya. Asizange sisibone isiqalo nesipelo se-London.

Umpakati. Kwezi zizwe yiyipi emikulu?

Umhambi. Yi-Paris ne-Berlin. Nditi I-Paris ngowona mkulu, kodwa ukuba kuko ondipikisayo andi ngeze ndatini, kuba naye uzi bonele. Kodwa I-London ngumina wayo yomibini lomizi; ngabantwana angati omnye engee kwenye ingalo, aze omnye engee kwenye.

Umpak.—Kuko izinoni ezi nje ngezase London yini kulomizi?

Umha.—Bati abalapo, izinoni zise-England.

Umpak.—Kena buya naluwela ulwandle ukubuyela E-England?

Umha.—Ewe, kodwa omnye wetu wa bubela E-Berlin.

Umpak.—Nibuye nabona nto E-England?

Umha. Ndabona into eninzi kanti noko andibonanga nto. Ndabona abantu benyuka esibakabakeni ngapezulu kwo kozi; apo kuzinja zitunywa inewadi; apo kuzi nkawu zidubula ngemipu. Ndabona ihashe elidanise ledanisa ezubini, lati laku gqiba, lawisa ngokubulisa abo bebebonela. Ndabona indlovu, nemvubu, nezingwe, no rere besezindlwini behleli. Ndabona abantu bemana ukupatapata inyoka zihleli. Ndabona inamba izibijela kwi Ngesi, yayifaka intloko yayo emlomveni walo, yaza yabuya yazicombulula kwakutshiwo. Ndabona abantu bemi ngentloko behamba ngezandla, ukuze bazuze imali. Ndafola kwe yam nam ukuze ndibabone."

Kuvakele sekukuzwa, "Awu! Awu!" ngenxa yoku mangaliswa. Ivakele enye into seyisiti "Tshaka! lomfana usityela ezize zake izinto kaloku. Bawa zuze pi gxebe abantu amapiko okupapazela banyuke esibakabakeni?"

Umha. "Ndazibonela konke oku ndinixelelayo. Anditi babenamapiko, kodwa ndaba bona besemnyazini benyuka. Kwaku betshelelwe kulomnyazi inxowa eyayizele ngumsi. Yanga liselwa libekiswe umlomo ezantsi, waye umnyazi ujinga kuyo. Babe hleli kulomnyazi ke abantu bebabini. Yati yaku yekwa lenxowa yenyuka. Ndayi kangela inyuka ada adinwa amehlo, yaya ibanciname yada yanga ngentaka. Banyuka nenhlabati, abati bayipalazela pezu kwabantu, yawa napezu kwam."

Umpak. "Wabuya wababona ukuhla kwabo?"

Umha. "Hayi. Kodwa babesiti abantu kuneugozi ukuhla: kuba iti lento kafuti iyekuwa apo itandayo iti maxa wambi iye kuti ngeu pezu komti, mhlaumbi pezu kwendlu, nase manzini."

Umpak. "Babenyukela ntoni?"

Umha. "Andazi: bati kuko msebenzi utile bayakuwenza; into endi ngayazanga keleyo."

Umpak. "Kunzima ukuyikolwa lento, kodwa ukuba unyanisile, lama bandla anezi bindi."

Umha. "Beniya kuhle nitsho ukuba beni kulondawo ndandikuyo."

Umpak. "Kodwa yinene lento yalama 'ramewa?"

Umha. "Yinene. Ndizi bonele konke endinixelelayo. Ndabona inyamakazi zelilizwe nezamanye amazwe ebendingazange ndizibone."

Umpak. "Uti kodwa masi kolwena?"

Umha. "Kolwani kuba yinene. Nikumbula ukuti kodwa ndi ngade ndixoke ngenxa yokuxumisa abanye abantu na? Anivana kodwa ndisiti nje ukuya kwetu E-England sasiba kuya ngxengelelwa? saza sati sakuzi bonela sati sibe singekavi nto?"

Umpak. "Sivileke. Kawuqube ukuba usenento eyinyaniso onga sityela yona."

Umhambi. "Ndabona okube kundilungele, nendinga kutandanga. Uti umntu angafa, ukuba akanamhlobo asiwe kwindlu et leatukululweaqangqalulwe: kukutshwe amanetshana ahambe ebuzisa ukuba kuko umntu onaziyona. Aze ati ukuba akako, asiwe kwaqgira atyashwe, emiswe. Uti ukuba umntu ufe sisifo esingaziwayo, aqangqululwe, akangelwe. Sisiwe kwenye yezizindlu, sati sakubona abantu abafileyo bemi ngati bahleli soyika, asavuma ukungena."

Umpak. "Yenzelwa ntoni yonke lento?"

Umhambi. "Kutiwa kukona amagqira ayakukwazi ukunyanga izifo. Enye into umhlaba mncinane banga banganewaba babe bancinane ngangoko banako. Abantu E-England baya zilungiselela indawo abaya kunewatywa kuyo, kwanje ngokuba sibiya inhlanti zetu nje, ze izizukulwana ngezi zukulwana zilale apo zinxulumene."

Umpak. "U! Kuko lento eze E-Natal apa! kungokuba izwe lawo lincinane. Oku kuqangqulula abantu, bangaba bayakwazi ukutakata."

Umhambi. "Bangaba bayakwazi nako kuba akuko nto bangayaziyo. Ndiva kusitiwa amagqira ayabatanda abantu abafileyo: banga beba nokubeba emancwabeni, ukuba akalunyukelwa. Sive nokuba nowetu lowa wafela E-Berlin wancwatywa kuba sasiko wasala warolwa,